

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о судским таксама садржан је у члану 91. став 1. Устава Републике Србије којим је утврђено да се средства из којих се финансирају надлежности Републике Србије, обезбеђују из пореза и других прихода утврђених законом. Истовремено чланом 97. тачка 15. Устава предвиђено је да Република Србија уређује и обезбеђује финансирање остваривања права и дужности Републике Србије, утврђених Уставом и законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о изменама и допунама Закона о судским таксама (у даљем тексту: Закон) настаје најпре због потребе да се уважи околност да данас извршење спроводе, према Закону о извршењу и обезбеђењу из 2011, и судови и извршитељи. Тренутно је та надлежност у великој већини случајева паралелна или мешовита (од избора извршног повериоца зависи ко спроводи извршење, суд или извршитељ), а у ретким случајевима надлежност за спровођење извршења је искључива (судска или извршитељска). С друге стране, тенденција у нашем извршном праву јесте да се укине мешовита или паралелна надлежност судова и извршитеља за спровођење извршења и да само извршитељи или судови постану надлежни за извршење на одговарајућим предметима или применом одговарајућих средстава извршења (постојање само искључиве надлежности). Извршитељи би постали искључиво надлежни за спровођење убедљиво највећег броја извршења у нашем правном поретку, а суд би био искључиво надлежан за само нека извршења, која у пракси нису тако честа. Већ сада, а поготово убудуће, поставља се питање да ли је постојећи систем судских такси у извршном поступку одржив или би ваљало смањити таксе које се плаћају суду у случајевима када извршење спроводи извршитељ. Поред тога, у важећем закону плаћа се судска такса и за предлог којим се покреће извршни поступак и за одлуку која се доноси о том предлогу (за предлог за извршење на основу извршне исправе или за предлог за извршење на основу веродостојне исправе, и потом за решење о извршењу на основу извршне (или веродостојне исправе) или решење којим се предлог за извршење (на основу извршне или веродостојне исправе) одбацује или одбија). Плаћање обе таксе није

оправдано, будући да се између пријема предлога за извршење (на основу извршне или веродостојне исправе) и одлуке о предлогу практично не одвијају никакве судске радње које би оправдавала таксу на судску одлуку. Зато се укида плаћање судске таксе за одлуку коју суд донесе о предлогу за извршење на основу извршне или веродостојне исправе (најчешће то су решења о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе, али и решења којим се предлози за извршење на основу извршне или веродостојне исправе одбијају или одбацују). Коначно, принудна наплата судских такси не задовољава. Она је ефикасна када се таксе наплаћују од правних лица и привредних друштава, када се наплата одвија преко банака које воде рачун таксених обвезника и Народне банке Србије (члан 41. Закона о судским таксама). Међутим, принудана наплата када је таксени обвезник физичко лице није ефикасна (уређена је садашњим чланом 40. Закона о судским таксама). Стога се надлежност за принудну наплату таксе коју треба да плате физичка лица овим законом се мења и поверава јавним извршитељима.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Закона промењен је износ вредности у којима такса може да се плати таксеним маркама са 1000 динара (како је у важећем закону) на 5000 динара. Постављено је правило да се до 5.000 динара такса може, али не мора, платити у судским таксеним маркама, али да се преко 5.000 динара плаћа искључиво у готовом новцу. Дакле, када је такса нижа од 5.000 динара, таксени обвезник бира на који начин ће платити судску таксу: у таксеним маркама или у готовини. Али чим висина таксе пређе 5.000 динара, таксени обвезник дужан је да судску таксу плати у готовини. Повећање вредности судске таксе која може да се плати у таксеним маркама налагала је и да се повећа број апоена у којима се такса плаћа у таксеним маркама: то су сада апоени од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000, 2000 и 5000 динара. Промењен је и поступак у коме се овлашћују лица која треба да продају таксене марке и поступак у коме се даје овлашћење за продају и одузима. Малопродају таксених марака врше привредна друштва и друга правна лица (члан 7. став 1. Закона), што је решење које и сада постоји. Међутим, привредним друштвима и другим правним лицима влашћења за продају таксених марака убудуће ће давати Влада (а не министар финансија, као што је сада – члан 48. Закона о судским таксама), на предлог министра правде (члан 7. став 2. Закона). Низ техничких детаља који треба да се уреде и које су последица новог концепта наплате такси

преко таксених марака, налагао је да се министар правде овласти да донесе пропис којим се уређује изглед, поступак израде, дистрибуција и располагање таксеним маркама (члан 7. став 3. Закона) – значи, чисто техничка питања. Овлашћење на продају таксених марака одузима Влада, на предлог министра правде (члан 8. Закона). Будући да су наведене измене такве природе да налажу време за њихово оживотворење, предвиђено је да одредба члана 1. и одредбе члана 7. ст. 1. и 2. и члана 8. овог закона ступају на снагу 1. јануара 2016. године (члан 13. став 2).

У члану 3. Закона предлаже се нови систем принудног извршења такси које добровољно не плате физичка лица као таксени обвезници. Наиме, ако физичко лице као таксени обвезник не плати таксу у року коју му је одредио суд (члан 37. Закона о судским таксама), суд је дужан да у наредних пет дана донесе решење о извршењу о наплати судске таксе; у том решењу он обавезује таксеног обвезника да у року од пет дана од пријема решења плати судску таксу коју дугује, увећану за казнену таксу (50% од висине таксе). Суд у решењу, дакле, само обавезује физичко лице да плати таксу и казнену таксу у року од пет дана, у том решењу не одређују средство и предмет извршења. Правило се уклапа у важећи Закон о извршењу и обезбеђењу који дозвољава да се решење о извршењу донесе без одређивања средства и предмета извршења, а да се средство и предмет одреде касније (чини то извршитељ). Исто важи и у Закону. Средство и предмет извршења принудне наплате судске таксе чији је обвезник физичко лице одређује се када извршитељ открије којом имовином подобном за извршење располаже таксени обвезник (овде је увек реч о извршењу ради наплате новчаног потраживања, што значи да може да се изврши продајом покретних ствари, преносом потраживања таксеног обвезника итд). Иначе, решење суда доставља се извршитељу, који га доставља физичком лицу као таксеном обвезнику (извршном дужику) и чека да протекне рок од пет дана од пријема решења које је суд оставио физичком лицу као таксеном обвезнику да добровољно плати таксу и казнену таксу. По неуспешном истеку рока за добровољно плаћање, извршитељ почиње принудно спровођење извршења и то применом одредаба Закона о извршењу и обезбеђењу. Таксеном обвезнику стоји на располагању могућност да поднесе редовни правни лек против решења суда о извршењу (према важећем Закону о извршењу и обезбеђењу, то је приговор), који не одлаже извршење решења. Извршитеља који спроводи извршење судског решења о извршењу одређује председник суда. Председник суда дужан је да достави на извршење решење о извршењу оном извршитељу чије се седиште налази на подручју суда који је донео решење о извршењу (то је првостепени суд, дакле основни суд или привредни суд), а ако више извршитеља има седиште на подручју суда који је донео решење о извршењу – председник суда доставља решења о извршењу равномерно извршитељима, према редоследу по коме су они

извршитељи уписани у Именик извршитеља и заменика извршитеља (који води Министарство правде). Средства која оствари наплатом судске таксе и казнене таксе извршитељ уплаћује на рачун који је прописан за наплату судских такси. Суд не плаћа извршитељу предујам, али је, заузврат, извршитељ овлашћен да за себе задржи 10% наплаћене вредности таксе и казнене казне.

Промена начина принудног извршења наплате судских такси чији су обвезници физичка лица, налагала је да се промени и начин повраћаја више уплаћених такси (члан 4, 5. и 6. Закона). Према важећем закону, захтев за повраћај судске таксе подноси се првостепеном суду (члан 44. Закона о судским таксама); суд је дужан да захтев, скупа са својим мишљењем и списима предмета, достави Пореској управи унутар Министарства финансија, која одлучује о повраћају судске таксе (члан 45. Закона о судским таксама). Поступак је, као што се види спор и релативно дуг, а улога суда који је и разрезо судску таксу је само консултатива. Такав портедак ствари се мења Законом. О захтеву за повраћај таксе одлучује суд који је решавао у правној ствари у првом степену (њему се захтев и подноси) и који и решава о захтеву за повраћај такси. Усвоји ли захтев, суд своје решење доставља Управи за трезор (органу у саставу Министарства финансија) ради извршења решења (члан 4. Закона). Будући да се захтев за повраћај такси се, дакле, више не подноси Пореској управи у Министарству финансија, која више о томе не одлучује брише члан 45. важећег закона (члан 5. Закона). И нове одредбе које уређују принудну наплату судске таксе од таксених обвезника који су физичка лица и начин враћања наплаћених судских такси ступају на снагу 1. јануара 2016. године (члан 13. став 2), будући да је потребно извесно време у коме треба да се начине припреме које су потребне за њихово оживотнорење.

Чланом 2. Закона странке у ванпарничном поступку ослобођење су од плаћања таксе за радње и поступке које је суд поверио јавном бележнику. Суд може поверити јавном бележнику спровођење поступка или предузимање поједних радњи. Сстранка у том случају плаћа јавном бележнику накнаду трошкова и награду за рад, у складу са правилима Закона о парничном поступку и Јавнобележничком тарифом. На овај начин смањују се трошкови поступка који иду на терет странке и спречава да оне плаћају дупле трошкове: и судску таксу (за радње које су поверене јавном бележнику и које стога суд не предузима) и накнаду јавном бележнику.

У члану 9. Закона мења се тарифни број 1. у делу у коме се он односи на таксе које странке плаћају за извесне (пре свега иницијалне) акте у извршном поступку. Такса се, према Закону, плаћа за предлог за извршење на основу извршне или веродостојне исправе или предлог за обезбеђење потраживања, али и за приговоре и жалбе који буду поднети у поступку којим се побијају решење о

извршењу на основу извршне или веродостојне исправе или решење о обезбеђењу. Новим решењем се доследно прописује таксе за акте странака (извршног повериоца) којима се почиње извршни поступак или побија решење које је донето по предлогу за извршење на основу извршне или веродостојне исправе (таксени обвезним може бити и извршни поверилац и извршни дужник, зависно од тога ко подноси правни лек). Према важећем Закону о извршењу и обезбеђењу против решења које је донето о предлогу за извршење на основу извршне или веродостојне исправе дозвољени су искључиво приговори, али је могуће да се убудуће приговор против решења донетог по предлогу за извршење на основу извршне исправе замени жалбом, а да се решење о извршењу на основу веродостојне исправе најпре побија приговором, а решење које је донето по приговору побија жалбом. Стога су Закон инкорпориране и те могућности, тј. да се такса плаћа и на жалбу. Правило о плаћању таксе на жалбу почеће да се примењује ако се Закон о извршењу и обезбеђењу измени тако да се уведе жалба, а ако се то не деси, правило остаје у закону, али неће бити дејствено. Таксе о којима је реч и по важећем закону плаћају се у половни вредности у односу на таксе које се плаћају за иницијалне поднеске у парничном поступку. Новина садржана у овом закону, огледа се у томе што странка – када извршење спроводи извршитељ – плаћа суду само трећину таксе коју би за одговарајући акт платила у парничном поступку. Такса се, дакле, смањује увек кад извршење спроводи извршитељ, а не суд. Наиме, када извршење спроводи извршитељ, све извршне радње он и предузима, и поред тога и доноси неке битне одлуке у поступку извршења. Улога суда у том случају своди се само на доношење решења по предлогу за извршење (на основу извршне или веродостојне исправе) и на одлучивању по правним лековима о решењима која суд донесе. Зато велико смањење улоге суда и прилично повећање улоге извршитеља налаже да се судска такса смањи. Поред тога, странка плаћа предујам извршитељу да би он спроводио извршење, па је досадашње решење, поред осталог, и неправично оптерећивало странку.

У члану 10. Закона на друкчији начин се уређује плаћање такси за одлуке које суд донесе у извршном поступку и поступку обезбеђења. Такса се убудуће не плаћа за решења која суд донесе о предлогу за извршење на основу извршне или веродостојне исправе. То могу бити или решења којима се предлог усваја (решење о извршењу или решење о извршењу на основу веродостојне исправе) или одбија или одбације. У сва три случаја, такса се убудуће неће плаћати, будући да доношење наведених решења не изискује посебне интелектуалне операције, нити материјалне трошкове. Овиме се битно смањује број судских одлука за које се плаћа такса у извршном поступку, будући да су оне најчеће и да се без њих не може замислити извршни поступак (јер представљају обавезни „одговор“ суда на

иницијални поднесак извршног повериоца, поднесак којим он покреће извршни поступак. Такса се, ипак, у једном случају плаћа за решење о извршењу (решење о извршењу је одлука суида којом се усваја предлог за извршење). Посреди је случај када доношењу решења о извршењу претходи поступак признања стране извршне исправе (које чини суд који и одлучује о предлогу за извршење и доноси решење о извршењу). Поред тога, такса остаје да се плаћа за решење које је донето о предлогу за обезбеђење и за одлуку (решење) коју суд донесе по приговору против решења о извршењу на основу веродостојне исправе. У ова два случаја, плаћа се половина таксе од одговарајуће “парничне” таксе. Новина је што се, ако извршење решења на које се плаћа такса спроводи извршитељ – такса смањује на трећину од одговарајуће парничне таксе. Према томе, члан 10. садржи двоструко смањење обавеза грађана и правних лица. Прво, који је обавезно и које се огледа у неплаћању такси за одлуке донете по предлогу за извршење на основу извршне или веродостојне исправе, и друго, које није обавезно, али до кога долази када извршење спроводи извршитељ.

Чланом 11. Закона којим се мења тарифни број 33. Таксене тарифе, допуњује се обавеза плаћања и за трошкове настале у јавнотужилачким поступцима, а у вези са трошковима насталим преписивањем јавнотужилачких акта које је јавно тужилаштво учинило на захтев странке.

Чланом 12. Закона којим се допуњује тарифни број 40. Таксене тарифе предвиђено је плаћање судске таксе и за одлуку којом се одбацује или одбија захтев за изузеће и заменика јавног тужиоца. Ради усаглашавања одредаба става 1. и 2. овог члана, у ставу 2 унета је обавеза јавног тужилаштва да у решењу опомене странку да је дужна да плати таксу у јавнотужилачком поступку.

Све одредбе које се односе на висину такси ступају на снагу осмог дана од објављивања закона у „Службеном гласнику Републике Србије” (члан 13. став 1).

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА ПРИМЕНУ ЗАКОНА

За спровођење овог закона потребно је обезбедити додатна финансијска средства у буџету Републике Србије.